

7) No tinc notícia directa d'una Riera d'*Ardenya* afl. a la de Vallromanès (Vallès) i provinent de St. Mateu (dada de *Gr. Encicl. Cat.*, signada M. Cahner): no oït mai en els enq. ni excursions.

8) És el nom de dos personatges de les nostres guerres nacionals: Josep d'*Ardena* ambaixador de la Generalitat a França en els anys 1640, afrancesat després del Tractat de repartició de Catalunya entre Madrid i París, mort com mariscal de França (c. 1611-1677); es diu que havia nascut a Darnius i si és així el nom li vindria de (2b).

9) Martí d'*Ardenya* coronel de la tropa catalana de 1792 contra l'exèrcit de la Revolució Francesa en l'any en què enjocaren els catalans a la lluita absolutista, amb l'esperança de recuperar el Rosselló (Maldà, *Calaix de Sastre* II, 52). No en trobo notícies en les nostres enciclopèdies; però vista la *ny* hauria de venir del 3, 5, 6 o 7 (potser el 6?).

10) *Costa-Ardena* damunt Ribes i damunt la pda. d'*ardéna*, situada en els pendents del Taga (VII, 173, 20 177).

11) Algú del mateix nom deuria passar a Val. en el S. XIII: «permuta --- de cens sobre unes cases del Mercadal e València» amb un altre de «casas de *Dardena*» a. 1275 (MtzFdo., *Doc. Val. ACA* I, núm. 1957).

Sobre l'etimologia el que vaig escriure en *E. T. C.* 80.81 era l'essencial, i segueix bastant suficient una vegada completades les dades catalanes: són germanes evidents del fr. *Ardennes*, gal ARDUENNA, que no solament viu en la zona Valònia-Champagne-Lorena, sinó que apareix en la toponímia menor del Cantal (cinc noms escampats, com ara *L'Ardenne forêt* [1437] te. Alleuze) i altre de l'Aude [1406]: «in montibus *Ardenae*», «rivus *Ardenae*» separats per més de 30 k. (Sarthès). I en altres depts. del Midi. Que el nom cat. és autòcton no solament ho prova el tractament de la -NN- sinó el fet que gairebé tots els noms catalans [llevat el 6, zona repoblada després de la Reconquesta] designen precisament indrets situats en una altiplanície, que és el sentit del mot pre-romà.

Els estudis que estan més al dia sobre aquest nom gàllic són els de Paul Lebel, en *Reveu des Ét. Anc.* XLIV, 135ss.; sobre l'ús apel·latiu en el NE. de França, Brunneau, *Rom.* LIII, 239; i molt important el de Weisgerber, *Rheinische Vierteljahrsblätter* XXII, 1958, 6-7. Aquest posa de relleu la limitació geogràfica (que seria completa si no hagués negligit l'àrea catalana) a dues grans zones: 1) Aquitània, i 2) al NE. de la línia Reims-Langres, amb sortints cap a les Ardenes i els Vosges; cal afegir-hi també la meua etimologia d'*Ardengost* en *Btr. z. Nfg.* VIII, 1973, 204, 206, 228, 253, provinent d'ARDENNUOSTO.

Té raó Weisgerber en afirmar que el sufix no és cèltic sinó «lígur o etrusc». Com que ARDUOS 'alt' no sols és itàlic i goldèlic, el més versemblant és que a Catalunya sigui sorotàptic, d'acord amb les relíquies que Weisgerber va descobrir a la zona renano-lorenesa, i jo a l'aquitana i catalana. Acabem notant que en el Comenge hi ha *Arguemòs* (ARGO-ENN-OSSE) a continuació de ARDENNU-OSTO. Igual que en el NE. de Fran-

ça, es donen la mà l'*Ardenne* amb l'ARGO-(E)NNA > *Argonne*: gran terra de boscos tal com també hi ha bosquíes quercínies en els llocs catalans. També d'aquest n'hi ha un curiós representant, no assenyalat fins ara, en terres hispano-cèltiques: Cavanilles, descrivint la comarca val. dels Serrans, explicà que hi ha a Teresa de Cofrentes «las huertas regadas en parte con aguas del río Ayora --- y parte con las de la fuente *Argongaña*», *Observ.*, ed. 1797, II, 13 (ed. Saragossa, 16.3f.): endevinem ARGOENNO-GIGNA 'nascuda en un *nemus Argoenna*', com el que denominà l'*Argonne* francesa.

1 Noms que en bona part em són ben coneguts de viva veu des de 1930 i 1958; i els altres, de textos segurs. Que la Valleta es deia *Vallmala* i havia pertangut al monestir de Banyoles, en tenim moltes dades des de 931 fins a 1362 (Alsius, p. 229).

ARDERIU

Gran i antic mas, en el te. de la Pobla de Lillet, 1h. al SE. de la vila, a mig aire de la muntanya.

PRON. *ardèriu* oït a Aranyonet (1926).

DOCUM. ANT. «In *Ardaric*» a. 983,¹ Serra Vilaró,

²⁵ *Pinós i Mtpl.* III, 91; *Ardariz* 1017 (*Marca Hi.*, col. 1003); «ipsum camp quam tenebat in dominicatura in villa *Ardarid*» 1174 (Serra V., *Pinós Mtpl.* I, 46); «Ripullus [NP] d'*Ardariu*», a. 1326 (Serra V., *op. cit.* III, 307); «Guilelmum Domingo d'*Arderiu*» a. 1398 (Serra V., *op. cit.* I, 70); *Arderiu*, una de les masades de la Pobla de Lillet, a. 1573 (Serra V., *P. i M.*, vol. III, 194); «la propietat *Arderiu* de la vila de la Pobla» a. 1576 (id. id., vol. I, 388). CATorras, *Pir. Cat.*, *Berg.*, p. 5, posa un «riuet *Bardერიu*» com afl. esq. del riu ³⁰ Atria, terme de La Pobla, però és err. per *Arderiu* (o *Hard-*).

ETIM. Com vaig indicar en *E. T. C.* I, 14, 40, 41 i 244, ve de HARDARĪCĪ genitiu del NP germ. *Hardaric* (Först. 757).

⁴⁰ Ens consta l'ús d'aquest NP a l'E. Mj., com nom de catalans de diverses comarques: «Sig. *Ardarigo*» a Terrassa, any 937 (*BABL* VII, 388); un Johan d'*Ardarich* a Montblanc l'any 1396; i escrit amb *-de-*, *Johan d'Arderich* a Guàrdia-Lada.

⁴⁵ En la llista de 1573, a part d'*Arderiu*, consta també *Ardericó* com una altra de les masades de La Pobla (l. c.). Amb aquest nom el que a mi m'és conegut és l'Avetar d'*Ardericó*, part damunt d'*Arderiu* (1926); i allí prop, a l'enq. de St. Jaume de Frontanya, m'indicaren la *Font d'Ardericó* (XXXVIII, 183.2). També a la Guia del Pir. Cat. de CATorras, trobem l'Avetar d'*Ardericó* (*Berg.*, 126).

Es comprèn que hi hagué una noble família, i que el seu cap, en temps ja ben antic, donà nom a la VILLA HARDARICI; les propietats d'aquest llinatge s'estendrien vastament més amunt, per l'Avetar, la font etc., però allà s'anomenarien amb el genitiu plural HARDARICORUM, comprenent dins aquests llocs les terres on es faria després un altre mas veí, l'altra masada de la citada llista de 1573.